

Briselē, 2021. gada 10. decembrī
(OR. en)

**Starpiestāžu lieta:
2021/0414(COD)**

**14450/21
ADD 3**

**SOC 704
EMPL 549
MI 937
DATAPROTECT 289**

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	SWD(2021) 397 final
Temats:	KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS Pavaddokuments dokumentam EIROPAS PARLAMENTĀ UN PADOMES DIREKTĪVA par darba nosacījumu uzlabošanu platformu darbā

Pielikumā ir pievienots dokuments SWD(2021) 397 *final*.

Pielikumā: SWD(2021) 397 *final*

Briselē, 9.12.2021.
SWD(2021) 397 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

Pavaddokuments dokumentam

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA
par darba nosacījumu uzlabošanu platformu darbā

{COM(2021) 762 final} - {SEC(2021) 581 final} - {SWD(2021) 395 final} -
{SWD(2021) 396 final}

A. Vajadzība pēc ES rīcības

Risināmā problēma

Daži cilvēki, kas strādā, izmantojot digitālās darba platformas, saskaras ar sliktiem darba nosacījumiem un nepietiekamu piekļuvi sociālajai aizsardzībai. Daudzos gadījumos tas attiecas uz personām, kas ir fiktīvi pašnodarbinātas, t. i., viņu nodarbinātības statuss ir nepareizi klasificēts. Cilvēki, kas strādā šādās platformās un kuru nodarbinātības statuss nav klasificēts pareizi, nevar izmantot ne valsts tiesību aktu un ES darba tiesību aktu kopuma nodrošinātās tiesības un aizsardzību, ne autonomiju un stabilāku stāvokli darba tirgū, kāds būtu daudzām patiesi pašnodarbinātām personām. Tiek lēsts, ka Eiropas Savienībā platformās strādā aptuveni 28 miljoni cilvēku. Tiek uzskatīts, ka 22,5 miljoni no šiem cilvēkiem ir pareizi klasificēti vai nu pie darba ņēmējiem, vai pie pašnodarbinātajiem (lielākā daļa — pie pašnodarbinātajiem). Tomēr 5,5 miljoni no šiem 28 miljoniem cilvēku, iespējams, nav pareizi klasificēti. Par nodarbinātības statusa nepareizu klasifikāciju platformu darbā visā ES ir pieņemti vairāk nekā 100 tiesas lēmumu un 15 administratīvo lēmumu.

Platformas zināmā mērā kontrolē cilvēkus, kas ar to starpniecību strādā, jo tās izmanto algoritmus, lai piešķirtu uzdevumus, pārraudzītu, uzraudzītu, izvērtētu un izdarītu secinājumus, kas ietekmē darbiniekus. Šī “algoritmiskā pārvaldība” var negatīvi ietekmēt darbinieku darba nosacījumus un radīt risku, ka darbinieki tiks nepareizi klasificēti, jo aiz sarežģītām digitālām shēmām tā var slēpt subordināciju. Cilvēkiem, kas strādā, izmantojot platformas, ir jāsaprot, kā viņu rīcība ietekmē piekļuvi turpmākajām darba iespējām, ko nosaka algoritmi. Piekļuve uzdevumiem ietekmē viņu ienākumus neatkarīgi no viņu nodarbinātības statusa. Tādējādi algoritmiskās pārvaldības problēmas skar gan darba ņēmējus, gan pašnodarbinātas personas, kas strādā platformās.

Platformu darba pārredzamības un izsekojamības problēmu dēļ, arī pārrobežu situācijās, rodas grūtības izpildīt spēkā esošos pienākumus, un tas arī ietekmē darba nosacījumus un piekļuvi sociālajai aizsardzībai. Valstu iestādēm ir grūtības piekļūt datiem par platformām un par cilvēkiem, kas tajās strādā, kā arī par platformu noteikumiem un nosacījumiem. Izsekojamības jautājumi ir īpaši aktuāli, ja platformas darbojas pāri robežām vairākās dalībvalstīs, jo nav skaidrs, kur un kas veic platformu darbu. Šādos gadījumos jārada skaidrība, lai uzlabotu juridisko noteiktību, radītu vienlīdzīgus konkurences apstākļus digitālajām darba platformām un bezsaistes pakalpojumu sniedzējiem un atbalstītu digitālo darba platformu ilgtspējīgu izaugsmi Savienībā.

Šīs iniciatīvas paredzamie mērķi

Šīs iniciatīvas vispārējais mērķis ir uzlabot to cilvēku darba nosacījumus un sociālās tiesības, kuri strādā, izmantojot digitālās darba platformas, kā arī uzlabot nosacījumus digitālo darba platformu ilgtspējīgai izaugsmei Eiropas Savienībā. Konkrēti, iniciatīvas mērķis ir i) nodrošināt, ka cilvēkiem, kuri strādā, izmantojot digitālās darba platformas ir pareizi noteikts likumīgais nodarbinātības statuss vai viņi šādu statusu var iegūt, ņemot vērā faktiskās attiecības ar šādām platformām, un ka šie cilvēki var piekļūt piemērojamajām darba un sociālās aizsardzības tiesībām; ii) nodrošināt taisnīgumu, pārredzamību un pārskatatbildību algoritmiskajā pārvaldībā platformu darba kontekstā; un iii) uzlabot pārredzamību, izsekojamību un informētību par norisēm platformu darbā un uzlabot piemērojamo

noteikumu izpildi attiecībā uz visiem cilvēkiem, kas strādā, izmantojot digitālās darba platformas, arī tās, kas darbojas pāri robežām.

ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība

ES rīcība ir nepieciešama, lai sasniegtu ES Līgumā noteiktos pamatmērķus veicināt ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi un sociālo progresu (LES 3. pants). Tikai ar ES iniciatīvu var noteikt kopīgus noteikumus par to, kā novērst nodarbinātības statusa nepareizas klasifikācijas risku, kas piemērojami visām attiecīgajām platformām, kuras darbojas ES, vienlaikus novēršot sadrumstalotību pašreizējās un turpmākajās algoritmiskās pārvaldības regulatīvajās pieejās un pievēršoties platformu darba pārrobežu dimensijai.

B. Politikas risinājumi

Apsvērtie lēģislatīvie un nelēģislatīvie politikas risinājumi. Vēlamais risinājums.

Pamatojums

Ietekmes novērtējumā tika aplūkotas trīs politikas jomas (A — nepareizas klasifikācijas riska novēršana, B — jautājumi, kas saistīti ar algoritmisko pārvaldību, un C — jautājumi, kas saistīti ar izpildi, izsekojamību un pārredzamību, tostarp pārrobežu situācijās), kuras kopā risina konstatētās problēmas. Šajās politikas jomās izskatītie politikas risinājumi atšķirās pēc to darbības jomas attiecībā uz personām un/vai materiālās darbības jomas. Risinājumi, kas definētu darba ņēmēja jēdzienu, noteiktu trešo nodarbinātības statusu ES līmenī vai ieviestu “neatspēkojamu” nodarbinātības prezumpciju, tika noraidīti agrīnā posmā.

Politikas jomā A (nepareizas klasifikācijas riska novēršana) vēlamais risinājums ir **vienkārša prezumpcija, kas attiecas tikai uz tām platformām, kuras piemēro zināmas pakāpes kontroli**. Šis risinājums ietver arī **pierādīšanas pienākuma pārneš**: ja prezumpcija tiek apstrīdēta, platformām, kuras tiek uzskatītas par darba devējiem, ir pienākums pierādīt, ka tās nav darba devējs. Politikas jomā B (algoritmiskā pārvaldība) vēlamais risinājums ir tiesību kopums attiecībā uz pārredzamību, apspriešanos, cilvēka veiktu pārraudzību un tiesisko aizsardzību gan darba ņēmējiem, gan pašnodarbinātām personām. Politikas jomā C (izpilde, pārredzamība un izsekojamība, tostarp pārrobežu situācijās) vēlamais risinājums ir apvienot precizējumu par pienākumu deklarēt platformu darbu, arī pārrobežu situācijās, ar pienākumu platformām publicēt informāciju par saviem noteikumiem un nosacījumiem, to cilvēku skaitu, kuri strādā ar to starpniecību, viņu nodarbinātības statusu, sociālās aizsardzības segumu un citus attiecīgus datus.

Attiecībā uz juridiskā instrumenta izvēli pasākumu kopuma stūrakmens būtu direktīva. Direktīva tiek uzskatīta par vispiemērotāko, samērīgāko un iedarbīgāko instrumentu iniciatīvas mērķu sasniegšanai. Tajā ir noteiktas saistošas minimālās prasības, bet dalībvalstīm ir iespēja pielāgoties konkrētajiem valsts apstākļiem.

Kuru risinājumu katra no ieinteresētajām personām atbalsta?

Vēlamo risinājumu politikas jomā A un B atbalsta arodbiedrības, platformās strādājošo cilvēku pārstāvji, kā arī daudzi valstu iestāžu un dažu platformu pārstāvji. Vairums ieinteresēto personu mazāk uzmanības veltīja politikas jomas C risinājumiem. Arodbiedrības atbalsta platformu darba pārrobežu pārredzamības un izsekojamības uzlabošanu. Valstu

iestāžu pārstāvji atbalsta platformu pienākumu publicēt konkrētu informāciju, ja tā attiecas tikai uz platformām, kas pārsniedz noteiktu lielumu. Darba devēju organizācijas atbalsta nepieciešamību novērst nepareizas klasifikācijas risku, lai gan tās uzskata, ka tas būtu jādara valsts līmenī. Tās piekrīt, ka ir nepieciešama lielāka pārredzamība attiecībā uz algoritmisko pārvaldību, un ir uzvērušas, ka tā panākšanai būtu jāņem vērā spēkā esošais regulējums. Vēlamais risinājums ir saskaņā ar Eiropas Parlamenta 2021. gada 16. septembra rezolūciju par godīgiem darba apstākļiem, tiesībām un sociālo aizsardzību platformā nodarbinātiem darbiniekiem (2019/2186(INI)).

C. Vēlamā risinājuma ietekme

Ieguvumi no vēlamā risinājuma.

Īstenojot pasākumus nepareizas klasifikācijas riska novēršanai (politikas joma A), paredzams, ka no 1,7 līdz 4,1 miljonam cilvēku tiks pārklassificēti par darba ņēmējiem. Tas dotu viņiem piekļuvi tiesībām un aizsardzībai, ko paredz valsts un ES darba tiesību aktu kopums. Platformās strādājošo cilvēku ienākumi var palielināties par līdz pat 484 miljoniem EUR gadā. Jaunas tiesības, kas saistītas ar algoritmisko pārvaldību platformu darbā (politikas joma B), var uzlabot darba nosacījumus 28 miljoniem cilvēku. Pienākums deklarēt platformu darbu un publicitātes prasības (vēlamā risinājumu kombinācija politikas jomā C) (netieši) uzlabos darba nosacījumus, juridisko noteiktību un uzņēmējdarbības pārredzamību.

Vēlamā risinājuma izmaksas

Pasākumi nepareizas klasifikācijas riska novēršanai (politikas joma A) varētu palielināt platformu izmaksas no 1,9 miljardiem EUR līdz 4,5 miljardiem EUR gadā. Uzņēmumiem, kas uz tām balstās, un patērētājiem varētu būt jāsedz daļa no šīm izmaksām atkarībā no tā, vai un kā platformas nolemj tās nodot trešām personām. Nosakot jaunas tiesības, kas saistītas ar algoritmisko pārvaldību (politikas joma B), kā arī izvēloties vēlamo risinājumu kombināciju attiecībā uz izpildi, pārredzamību un izsekojamību (politikas joma C), izmaksas būs nenozīmīgas vai zemas.

Ietekme uz uzņēmumiem un MVU

Piesardzīgas aplēses liecina, ka ES darbojas vairāk nekā 500 aktīvu platformu, no kurām lielākā daļa ir fiziskas darbavietas. Aptuveni 360 no tām ir MVU. MVU var saskarties ar negodīgu konkurenci, ko rada lielākas platformas, un tāpēc sagaidāms, ka tie gūs labumu no vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem.

Vai tiks būtiski ietekmēts valstu budžets un pārvaldes iestādes?

Pasākumi, kuru mērķis ir novērst nepareizas klasifikācijas risku, dalībvalstīm ik gadu palielinās ieņēmumus (sociālās aizsardzības un nodokļu iemaksu veidā) līdz 4 miljardiem EUR gadā.

Vai ir paredzama cita būtiska ietekme?

Nav paredzama nekāda cita būtiska ietekme.

D. Turpmākā rīcība

Politikas pārskatīšana

Direktīva tiktu izvērtēta piecus gadus pēc tās stāšanās spēkā. Tādējādi tiktu ņemts vērā divu gadu transponēšanas laikposms dalībvalstīs.